

Список літератури:

1. Галузевий стандарт вищої освіти підготовки на другому (магістерському) рівні Магістра у галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 226 Фармація від 28.04.2016 р. [Електронний ресурс]. – Вінниця, 2016. – 62 с. – Режим доступу: <https://www.vnmu.edu.ua/>
2. Литвинова Т. Н. Теоретическая модель формирования готовности студентов фармацевтического факультета к профессиональной деятельности при изучении аналитической химии / Т. Н. Литвинова, Т. Г. Юдина // Фундаментальные исследования. Педагогические науки. – 2008. – №13. – С. 1464-1470.
3. Масалова О. А. Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної творчої діяльності [Електронний ресурс] / О. А. Масалова. – 2010. – Режим доступу: http://tme.umo.edu.ua/docs/Dod/3_2010/masalova.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОЇ ПРАЦІ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Пильтяй О.М.

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
кандидат історичних наук, старший викладач
кафедри теорії і методики технологічної освіти
та комп'ютерної графіки

Навчальний процес багатогранний і не полишений багатьох складностей та проблем. Однією з них є дотримання вимог організації безпечної праці учнів, що є обов'язковим під час уроків трудового навчання для дітей різних вікових груп шкільного віку.

У Пояснювальній записці до оновленої навчальної програми з трудового навчання для учнів 5-9 класів сказано, що метою базової загальної середньої освіти є розвиток і соціалізація учнів, формування їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів. Її зміст орієнтовано на формування в учнів ключових і предметних компетентностей, що передбачено концепцією «Нової української школи». Ці компетентності покликані наблизити процес трудового навчання до життєвих потреб учня, його інтересів та природних здібностей.

Однією із ключових компетентностей є екологічна грамотність і здорове життя, яка включає такі компоненти: безпечно організувати процес зміни навколишнього середовища для власного здоров'я та безпеки довкілля; вирізняти можливий негативний вплив штучних матеріалів та володіти прийомами їх безпечного застосування; безпечно користуватися побутовими приладами; шанобливе і економне ставлення до конструкційних матеріалів природного походження; усвідомлення необхідності безпечної організації власної навчально-пізнавальної та проектної діяльності; проектування та виготовлення виробів з конструкційних матеріалів хімічного походження; організація робочого місця під час виконання технологічних операцій, опорядження та оздоблення виробів [1].

Школи нашої держави забезпечені навчальними майстернями, проте далеко не всі з них відповідають сучасним вимогам: санітарно-гігієнічним, безпеки і правильної організації навчального процесу. Тому, починаючи працювати, молодий спеціаліст повинен критично проаналізувати стан матеріальної бази і вжити всіх заходів, щоб привести її у відповідність з вимогами методики трудового навчання [2, с.79].

На уроках трудового навчання учні не лише вивчають теоретичний матеріал, а й здебільшого виконують практичні роботи, користуються різними інструментами та матеріалами, в результаті чого, неправильне поводження з

якими може стати причиною травмування та зашкодити їхньому здоров'ю. Тому дуже важливим для вчителя трудового навчання є розуміння того, що підлітки займаються фізичною працею, чий організм ще не сформувався.

Тому при організації навчально-трудої діяльності в шкільних майстернях необхідно користуватися науково обґрунтованими рекомендаціями, обговореними гігієнічними нормами, для того, щоб трудове навчання сприяло всебічному розвитку організму дітей, зміцненню їх здоров'я, а не призводило до перевтоми. Дослідження фізіологів свідчать, що фізична праця, яка за своїм характером відповідає можливостям організму підлітка і виконується в умовах, сприяє правильному розвитку всього організму [3].

У процесі навчання з учнями проводяться інструктажі з охорони праці, які містять питання безпеки праці, охорони здоров'я, пожежної, безпеки, попередження побутового травматизму, дії у випадку надзвичайних ситуацій тощо. Інструкції для учнів під час навчання у майстернях з трудового навчання або кабінетів розробляються тоді коли, при вивченні чи проведенні занять на них можуть діяти небезпечні чи шкідливі фактори [4].

Основні вимоги щодо дотримання певного порядку на робочих місцях учнів є наступні [5]:

- усе необхідне повинне знаходитися під рукою, щоб можна одразу знайти потрібний інструмент або матеріали; учитель трудового навчання та класні керівники повинні постійно стежити за правильністю пози учнів на уроках, під час різних видів суспільно корисної праці;
- інструменти та матеріали, якими під час роботи користуються частіше, розміщують ближче до себе, а ті, що застосовуються рідше, – далі; всі предмети, які використовуються, розміщують приблизно на висоті поясу;
- інструменти та пристрої розміщують так, щоб їх було зручно брати відповідною рукою – кладуть праворуч, що беруть лівою – ліворуч; ті, що використовують частіше, – ближче, ті що рідше, – далі;
- не можна класти один предмет на інший або на оброблену поверхню деталі;

- документацію (креслення, технологічні чи інструкційні карти тощо) тримають у зручному для користування та гарантованому від забруднення місці;
- заготовки й готові деталі зберігають так, щоб вони не загромождали проходи; легкі предмети кладуть вище важких;
- ручний інструмент мусить відповідати особливостям анатомічної форми руки учнів; в іншому разі під час роботи травмуватимуться міжпальцеві горбики, що мають тонкі нервові кінцівки і долоні – найменш м'язова частина;
- при розміщенні на робочому місці інструментів, пристроїв враховують кут миттєвого зору, кут ефективної видимості та кут огляду на робочому місці. Поворот голови розширює зону оглядовості на відповідний йому кут. Розмір допустимого повороту становить 45° у горизонтальній площині і 30° – у вертикальній.

Можливості створення оптимальних гігієнічних умов для роботи учнів залежать значною мірою від зовнішнього середовища, в якому відбувається трудовий процес (мікроклімат, освітлення, шум та ін.).

Навчальні майстерні потрібно систематично провітрювати, бо виконання трудових процесів (паяння, термічної обробки металів, приготування клею, фарбування виробів та ін.) супроводиться виділенням шкідливих газів. Провітрювання залежно від кубатури майстерень може бути природним або штучним (за допомогою вентилятора) [2, с.79].

Неабияке значення у шкільній майстерні має створення сприятливих умов. Такі умови сприяють створенню радісного настрою і підвищенню працездатності учнів та вчителя. У похмурій кімнаті, пофарбованій в темні або бруднуваті тони, з темними панелями учні і вчитель відчувають себе пригнічено, а у приміщенні, пофарбованому в яскраві кольори, – швидко втомлюються. Тому в завдання естетизації школи входить, насамперед забезпечення оптимальної гармонії кольорів. Спеціальними дослідженнями

встановлено, що тільки за рахунок вміло підібраних кольорів стін продуктивність навчальної праці і успішність учнів значно зростають [3].

Велике значення для створення нормальних з погляду санітарно-гігієнічних вимог умов роботи має освітлення. Найкраще працювати при природному освітленні, проте в осінній і зимовий періоди, як правило, доводиться застосовувати освітлення штучне (лампи розжарювання і люмінесцентні). При цьому виходять з нормативів, розроблених лікарями-гігієністами. Проте вчителеві доводиться підходити до учнів індивідуально. Вчитель ставить на краще освітлені місця учнів, що мають поганий зір [2, с.79].

Для створення належних умов праці особливого значення набуває і архітектура навчальних приміщень. При їх спорудженні слід застосовувати звукопоглинаючі матеріали та конструкції. Чимало залежить також від правильного розміщення навчальних класів та лабораторій у шкільному приміщенні. Досвід експлуатації будівель ряду шкіл України показав, що блочнопавільйонне розміщення навчальних приміщень дає можливість уникнути шуму, який заважає проведенню уроків, дозволяє запровадити диференційований розпорядок дня, різну тривалість уроків тощо. Обов'язково слід зважати, чи відповідають шкільні меблі (парти, столи, стільці, класні дошки) зросту учнів, а також чи правильно розсаджені учні за партами і столами з врахуванням стану зору і слуху. Учитель трудового навчання та класні керівники повинні постійно стежити за правильністю пози учнів на уроках, під час різних видів суспільно корисної праці, за дотриманням ними правил особистої гігієни [3].

Отже, дотримання вчителем та учнями вимог щодо безпеки життєдіяльності та охорони праці дає змогу створити безпечні й сприятливі умови для успішного навчання та збереження життя й здоров'я учнів в закладах загальної середньої освіти.

Список літератури:

1. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Трудове навчання. 5-9 класи» затверджена наказом МОН України від 07.06.2017
<https://base.kristti.com.ua/?p=4554>
2. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання/ Ч. III. Методика технічної праці у 5-9 класах. – 4-е вид., перероблене і доповнене. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2001. – 219 с.
3. Нелюб А. Організація робочого місця учителя та учнів як складова оптимізації умов праці в шкільних майстернях
https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2010/2010_3_13.pdf
4. Типові інструкції з охорони праці в шкільних майстернях, кабінеті при вивченні трудового навчання. Навчально-методичний посібн./ Укл. Крот Г.В. – Суми: Вид. СОІППО – 2009. www.soippo.edu.ua/userfiles/111a.doc
5. Сучасні вимоги до шкільної майстерні з трудового навчання. (Методичні рекомендації) http://www.soippo.edu.ua/images/87_4.11.15.pdf

СЕМАНТИЧНА ІНТЕРОПЕРАБЕЛЬНІСТЬ ВІДКРИТИХ ДАНИХ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Пігарєв Ю.Б.

Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, кандидат фізико-математичних наук, доцент, завідувач кафедри електронного урядування та інформаційних систем, 050-490-46-51, pigarev51@gmail.com

Відкриті дані (ВД) віднесено до одного з ключових напрямків розвитку електронного урядування в Україні [1, с.2]. Україна приєдналася до Міжнародної хартії відкритих даних [2] та прийняла план дій з реалізації принципів Міжнародної хартії відкритих даних [3]. Дев'ять міст України також